

Cal Rufino (Les Monges)

Balsareny

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Carrer del Castell, 24
Alçada: 320

Coordenades:

Latitud: 41.8645
Longitud: 1.87606
UTM Est (X): 406720
UTM Nord (Y): 4635343

Classificació

Número de fitxa: 08018 - 212
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Contemporani Popular
Segle: XIX-XX
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: 6856811DG0365N0003RL
Autoria de la fitxa: Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dv., 02/12/2022 - 11:21

Descripció

Casa del nucli urbà de Balsareny que destaca per les seves dimensions i que havia estat durant molts anys hospital. És un edifici parcialment entre mitgeres que ocupa àmpliament una cantonada adoptant una planta irregular, amb la façana principal alineada al carrer del Castell, la façana lateral sud traçada en diagonal i la façana posterior (est) dotada amb una eixida que ha quedat sobre una dependència annexa, més baixa i de construcció recent. El cos residencial principal disposa de planta baixa més un pis i golfes.

La façana principal presenta una distribució irregular d'obertures, amb un portal central i dos amplis balcons al primer pis. El parament és de maçoneria i a pedra vista, i les obertures són emmarcades amb llindes i brancals de pedra picada. En el nivell de les golfes, tant a la façana principal com a la façana sud, el parament és arrebossat i les finestres són simples. La façana lateral sud, però, es caracteritza per una galeria de doble arcada al nivell de les golfes. Sembla relativament moderna, ja que antigament hi havia una altra galeria al primer pis que constava de tres arcades de pedra que encara són visibles en el parament a pedra vista, tot i que més tard van ser tapiades i substituïdes per dues finestres balconeres. Un altre element que singularitza la construcció és la forma arrodonida de la cantonada.

Observacions:

Altres denominacions: L'Hospital, les Monges

Inscripció a la llinda del portal: 1806.

Placa a la façana principal: des de 1936 cal Vilagrasa

Pedra amb inscripció a la façana sud: Antic hospital des de 1823.

Història

Aquesta casa està situada al carrer del Castell, un carrer fora muralles sorgit a finals del segle XVII que també era conegut com el raval de Berga. Hi passava el camí ral que anava de Manresa a Berga. Per tant, era una ubicació lògica per a un hospital, ja que inicialment aquestes institucions solien acollir transeünts i passavolants. Des del segle XVII Balsareny disposava de cirurgia, un ofici que a l'època compatibilitzava funcions de barber i intervencions quirúrgiques simples. Segons la inscripció del portal, la casa ja existia el 1806. La tipologia de l'edifici sembla correspondre a aquest moment, tot i que no es pot descartar que tingui un origen anterior. Des de l'any 1823 a Balsareny està documentat un hospital, que es trobava en aquesta casa del carrer de Baix, aleshores propietat del Comú. El 1859 l'Hospital es va traslladar al carrer de l'Església (actual carrer del Trull) ja que aquest any es van instal·lar a l'edifici, encara de propietat municipal, les monges Dominiques de l'Anunciata, quan només feia tres anys que aquesta congregació dedicada a l'ensenyament de nenes i impulsada pel pare Francesc Coll s'havia fundat. Durant un temps, doncs, l'edifici del carrer de Baix va acollir una costura o escola per a nenes.

El 1905 les monges es van traslladar a una casa pròpia que s'havien construït a la plaça Ricard Viñas, també coneguda com a Plaça de les Monges. Aquest mateix any, atès que la casa de l'hospital al carrer del Trull es trobava en estat precari, l'Ajuntament decidí tornar a habilitar la casa del carrer de Baix com a hospital, per la qual cosa hi va fer obres d'arranjament que van costar 100 duros. La gestió es va encarregar a les monges Serve de la Passió, també conegudes com a Germanes Vetlladores, que van arribar a Balsareny el maig de 1905, acompanyades per la mateixa fundadora de l'orde, Teresa Gallifa. L'Ajuntament aportava una quota de 50 duros cada any per ajudar al manteniment de la institució, que també es finançava amb el que les monges cobraven per les vetlles a domicili que feien als malalts. L'Hospital tenia la funció bàsica d'atendre malalts, pobres i transeünts (Carreté, 2010: 242).

Un acord del ple de l'Ajuntament de 1905 va instar a col·locar un Sagrat Cor a la façana de l'Hospital, cosa que va suscitar l'oposició de la minoria republicana. El 1923 les germanes Vetlladores es van traslladar al costat de la Casa de la Vila, que en aquests anys es va instal·lar o s'havia d'instal·lar al que havia estat el mas de cal Sala. El 1929 l'Hospital comptava amb quatre metges.

Més tard, la casa va passar a ser un habitatge particular, que s'anomenà ca la Rufina pel nom de la seva mestressa. Des de 1936, segons informa una placa que hi ha a la façana, la casa es coneix com a cal Vilagrasa.

Bibliografia

CARRETÉ PARERA, Ramon; BENÉITEZ, Vicenç (2002). *Balsareny: història en imatges (1897-1975)*. Col·lecció Fotografia històrica, 12. Angle Editorial; Centre d'Estudis del Bages, Manresa, p. 29, 69.

CARRETÉ PARERA, Ramon (2010). *Noms de lloc, de casa i de persona de Balsareny*. Institut Cartogràfic de Catalunya, Barcelona, p. 242.

SERRA SALA, Joan. M. (1988). "Balsareny", *Història del Bages*, vol. 1. Parcir Edicions Selectes, Manresa, p. 149.

SERRA SALA, Joan M.; CARRETÉ PARERA, Ramon (2005). *Balsareny, ahir i avui*. Ajuntament de Balsareny, p. 44.

